

МЕЖІ ЗАСТОСУВАННЯ ЗАСАДИ ДИСПОЗИТИВНОСТІ СТОРОНОЮ ОБВИНУВАЧЕННЯ ПРИ ОТРИМАННІ ДОЗВОЛУ СЛІДЧОГО СУДДІ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ

LIMITS OF APPLICATION OF THE PRINCIPLE OF DISPOSITION BY THE ACCUSING PART IN OBTAINING THE PERMISSION OF THE INVESTIGATING JUDGE IN CRIMINAL PROCEEDINGS

Давиденко С.В., к.ю.н.,
доцент кафедри кримінального процесу та оперативно-розшукової діяльності
Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

Скідан Н.В., студентка II курсу магістратури
Слідчо-криміналістичний інститут
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

Статтю присвячено визначенню меж дії принципу диспозитивності для суб'єктів із боку сторони обвинувачення у кримінальному провадженні при зверненні з клопотаннями щодо отримання дозволу слідчого судді на застосування заходів забезпечення кримінального провадження, запобіжних заходів, а також при наданні дозволу на проведення слідчих (розшукових) дій у житлі чи іншому володінні особи. Водночас констатовано, що межу застосування цієї засади для всіх учасників кримінальних процесуальних відносин визначає встановлена законодавцем кримінальна процесуальна форма.

З проведеного аналізу національної судової практики слідує висновок про те, що сторона обвинувачення, як і самі слідчі судді, доволі часто помилково застосовують положення чинного кримінального процесуального закону щодо можливості повернення вказаних клопотань на доопрацювання, посилаючись при цьому на засаду диспозитивності, а також використовуючи аналогію права у таких випадках. З огляду на викладене резюмовано, що можливість повертати вже подані клопотання слідчого, дізнавача, прокурора на доопрацювання надана виключно слідчому судді, який лише за власною ініціативою під час розгляду певного клопотання вправі прийняти відповідне процесуальне рішення. Тому представники сторони обвинувачення не мають повноважень на висловлення у будь-якій формі прохання (скарги, клопотання, заяви тощо) стосовно повернення раніше поданого клопотання з цією метою.

У наведеній статті запропоновано поділ клопотань, які подаються слідчому судді стороною обвинувачення без додержання вимог кримінального процесуального закону, на: 1) ті, які слідчий суддя повертає згідно з приписами КПК; та 2) ті, щодо яких цієї можливості законом не передбачено. Критерієм для розмежування клопотань на запропоновані види є наявність (для першої групи) чи відсутність (для другої групи) прямої вказівки на це у тій нормі, що регулює порядок розгляду відповідного клопотання слідчим суддею.

Використання такого розподілу забезпечило можливість віднести до другої класифікаційної групи клопотання прокурора, слідчого, дізнавача про отримання дозволу слідчого судді на застосування заходів забезпечення кримінального провадження, запобіжних заходів, а також про надання дозволу на проведення слідчих (розшукових) дій у житлі чи іншому володінні особи.

Ключові слова: засада диспозитивності, сторона обвинувачення, заходи забезпечення кримінального провадження, слідчі (розшукові) дії.

The article is devoted to defining the limits of the principle of dispositiveness for subjects by the prosecution in criminal proceedings when applying for permission of the investigating judge to apply measures to ensure criminal proceedings, precautionary measures, as well as granting permission to conduct investigative (investigative) actions in housing or other property of a person. It is stated that the limit of application of this principle for all participants of criminal procedural relations is determined by the criminal procedural form established by the legislator.

The analysis of national case law leads to the conclusion that the prosecution, as well as the investigating judges themselves, quite often misapply the provisions of the current criminal procedure law on the possibility of returning these motions for revision, referring to the principle of dispositiveness, as well as using analogy. rights in such cases. In view of the above, it is summarized that the opportunity to return the already submitted petitions of the investigator, coroner, prosecutor for revision is given only to the investigating judge, who only on his own initiative during the consideration of a petition has the right to make a procedural decision. Therefore, the representatives of the prosecution do not have the authority to make any request (complaint, petition, statement) to return a previously filed petition for this purpose.

The presented article proposes the division of petitions submitted to the investigating judge by the prosecution without complying with the requirements of the criminal procedure law into: 1) those that the investigating judge returns in accordance with the provisions of the CPC; and 2) those for which this possibility is not provided by law. The criterion for distinguishing petitions for the proposed types is the presence (for the first group) or the absence (for the second group) of a direct indication of this in the rule governing the procedure for consideration of the petition by the investigating judge.

The use of such a division provided an opportunity to refer to the second classification group the request of the prosecutor, investigator, coroner to obtain permission of the investigating judge to apply measures to ensure criminal proceedings, precautionary measures, as well as permission to conduct investigative (search) actions in housing or other property.

Key words: principle of dispositiveness, prosecution, measures to ensure criminal proceedings, investigative (search) actions.

Постановка проблеми. Принцип диспозитивності у кримінальному судочинстві посідає визначне місце, адже стосується використання наданих прав сторонами кримінального провадження. Однак межі його дії суттєво відрізняються залежно від процесуального статусу суб'єкта у конкретному провадженні. З огляду на це, вбачаємо за необхідне дослідити межі його застосування стороною обвинувачення, оскільки діяльність учасників, які її представляють, є головною рушійною силою кримінального провадження: саме вони спрямовують його хід, є суб'єктами збирання майбутніх доказів, а найважли-

віше – діють від імені держави, мають на меті встановити об'єктивну істину та виконати завдання кримінального провадження, передбачені ст. 2 Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК) [1]. До того ж це питання є проблемним і у практичній площині, ілюстративним підтвердженням чого є національна судова практика з цієї тематики.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Диспозитивність як засада кримінального провадження була предметом наукового пошуку таких учених-процесуалістів, як: Ю.М. Грушевський, С.О. Ковальчук, Л.М. Лобойко,

В.Т. Маляренко, О.В. Москаленко, В.В. Навроцька, В.Т. Нор, М.С. Строгович, В.М. Тертишник та інші відомі правники.

Метою статті є визначення меж дії засади диспозитивності для сторони обвинувачення при отриманні дозволу слідчого судді на застосування окремих заходів забезпечення кримінального провадження, запобіжних заходів, а також при наданні дозволу на проведення слідчих (розшукових) дій у житлі чи іншому володінні особи.

Виклад основного матеріалу. У доктрині кримінального процесу тривалий час точилися гострі дискусії щодо місця та значення принципу диспозитивності у кримінальному судочинстві. Вважаємо, що в цьому ракурсі варто погодитися з Ю.М. Грошевим, який свого часу, класифікуючи загальні засади кримінального процесу, вважав диспозитивність принципом, що забезпечує змагальність кримінального провадження [2, с. 315–317].

Також нині не викликає сумнівів авторське визначення принципу диспозитивності, яке сформулював Л.М. Лобойко, як правового положення, згідно з яким суб'єктам кримінального процесу надається і забезпечується можливість вільно, в межах закону обирати способи поведінки для захисту своїх кримінально-правових і процесуальних прав, а також впливати на хід і результати кримінально-процесуальної діяльності, головним призначенням якого є забезпечення гнучкості та повноти захисту заінтересованими суб'єктами процесу своїх прав, а також стимулювання їхньої активності у захисті цих прав [3, с. 6]. Натепер такий підхід до розуміння цієї засади кримінального провадження є загальноприйнятим.

У кримінальному процесуальному законі цей принцип регламентований ст. 26 КПК, відповідно до ч. 1 якої сторони кримінального провадження є вільними у використанні своїх прав у межах та у спосіб, передбачених цим Кодексом [1]. *Отже, у словосполученні «у межах та у спосіб, передбачених цим Кодексом» йдеться про кримінальну процесуальну форму, яка проявляється у постулаті: «дозволено лише те, що прямо передбачено законом».* Диспозитивність являє собою демократичну засаду побудови кримінального процесу, яка полягає в тому, що посадовим особам органів досудового розслідування, прокуратури та суду дозволяється робити тільки те, що законом передбачено, приватним особам на альтернативній основі на власний розсуд – «те, що не заборонено законом». При цьому учасникам процесу надаються широкі права, а їх обмеження допускаються як виняток крайньої необхідності [4, с. 167].

Із вищенаведеного можна зробити логічний висновок про те, що саме кримінальна процесуальна форма визначає межі дії засади диспозитивності для всіх учасників кримінального провадження. Деталізуючи сформульований висновок стосовно сторони обвинувачення, слід додати, що така кримінальна процесуальна форма є гарантією запобігання свавілля з боку представників сторони обвинувачення, оскільки встановлює чіткі межі реалізації наданих їм владних повноважень під час здійснення кримінального провадження. Це, у свою чергу, корелює з конституційним положенням про те, що органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України (ч. 2 ст. 19 Основного Закону). Тому засада диспозитивності має тлумачитися виключно з урахуванням суворо окресленої законодавцем кримінальної процесуальної форми.

Водночас судова практика свідчить про те, що інколи правозастосувачі реалізують окремі положення чинного кримінального процесуального закону з певними помилками та недоліками, зокрема, у питанні щодо правильного розуміння меж визначеної законодавцем кримінальної процесуальної форми у конкретних випадках. Так, пред-

ставники сторони обвинувачення неправомерно розширюють сферу її дії та виходять за межі своїх повноважень у ситуаціях, коли, звертаючись із відповідним клопотанням до слідчого судді, до початку його розгляду чи під час нього просять повернути клопотання на доопрацювання попри те, що КПК таку можливість не передбачено.

Зважаючи на це, у контексті загального дослідження меж кримінальної процесуальної форми слід зазначити, що остання не є однаковою для усіх кримінальних процесуальних заходів, засобів та дій. У певних процесуальних ситуаціях можливість повертати вже подані клопотання на доопрацювання надана виключно слідчому судді, який лише за власною ініціативою під час розгляду цього клопотання може прийняти відповідне рішення. Причому така можливість – не просто право слідчого судді, а його безпосередній обов'язок у разі, якщо він встановить, що клопотання подано без додержання вимог, які визначені для цього процесуального документа у чинному КПК України.

Виходити за передбачені законом межі своїх повноважень слідчі судді не можуть, оскільки це зумовлено дією засади диспозитивності щодо них самих, адже згідно з ч. 3 ст. 26 КПК слідчий суддя, суд у кримінальному провадженні вирішують лише ті питання, що винесені на їх розгляд сторонами та віднесені до їх повноважень цим Кодексом [1]. *Таким чином, слідчі судді повинні виносити ухвали про повернення поданих клопотань лише тоді, коли вказане повноваження прямо передбачено у відповідній нормі КПК.*

У свою чергу, представники сторони обвинувачення не мають повноважень на подання у будь-якій формі прохання (скарги, клопотання, заяви тощо) стосовно повернення раніше поданого клопотання. Такий висновок ґрунтується на використанні буквального способу тлумачення нормативних приписів діючого кримінального процесуального закону, що дозволяє нам констатувати: означеної можливості суб'єктам з боку сторони обвинувачення правотворцем не надано. Зокрема, цей кодифікований акт закріплює право звертатися до слідчого судді з клопотанням про проведення слідчих (розшукових) дій, інших процесуальних дій у випадках, передбачених КПК, прокурору (п. 10 ч. 2 ст. 36 КПК), слідчому (п. 5 ч. 2 ст. 40 КПК), дізнавачу (п. 4 ч. 2 ст. 40-1 КПК) [1]. Отже, у наведених нормах мається на увазі загальна можливість звернення названих суб'єктів із такими клопотаннями до слідчого судді, але про можливість їх повернення для доопрацювання ані у цих положеннях, ані у спеціальних нормах щодо врегулювання порядку подання та розгляду конкретних клопотань не йдеться. На нашу думку, це пов'язано з природою процесуальної діяльності вказаних суб'єктів, а також із тим, що надання ним цієї можливості шкодить сумлінному виконанню останніми своїх обов'язків, що негативно впливає на хід кримінального провадження загалом.

Враховуючи викладене, вважаємо необхідним здійснити поділ клопотань, які подаються слідчому судді стороною обвинувачення без додержання певних вимог кримінального процесуального закону, на: 1) ті, які слідчий суддя повертає згідно з приписами КПК; та 2) ті, щодо яких цієї можливості законом не передбачено. Таким чином, критерієм для розмежування клопотань на запропоновані види є наявність (для першої групи) чи відсутність (для другої групи) прямої вказівки на це у тій нормі, що регулює порядок розгляду відповідного клопотання слідчим суддею.

Розглядаючи межі дії цього принципу у площині застосування заходів забезпечення кримінального провадження, варто відзначити, що відповідно до ч. 1 ст. 132 КПК заходи забезпечення кримінального провадження застосовуються на підставі ухвали слідчого судді або суду, за винятком випадків, передбачених цим Кодексом [1]. З аналізу глави 10 розділу II КПК випливає, що сторона обвинувачення може звертатися до слідчого судді з клопотаннями

про застосування усіх заходів забезпечення, передбачених цими положеннями, за винятком виклику, що здійснюється слідчим, дізнавачем, прокурором, тимчасового вилучення майна та окремих видів затримання.

Здійснивши постатейний аналіз нормативних положень глави 10 розділу II КПК, а також враховуючи наведений раніше поділ клопотань, що подаються стороною обвинувачення слідчому судді, до першої групи слід віднести клопотання про застосування таких заходів забезпечення кримінального провадження, як: тимчасове обмеження у користуванні спеціальним правом (ч. 3 ст. 151 КПК), відсторонення від посади (ч. 2 ст. 156 КПК), арешт майна (ч. 3 ст. 172 КПК), оскільки можливість повернення слідчим суддею цих клопотань ініціаторам їх розгляду безпосередньо передбачена в означених нормах; і до другої групи – судовий виклик, привід, накладення грошового стягнення, тимчасовий доступ до речей і документів, оскільки положення ст. ст. 134, 142, 146 і 163 КПК не містять прямої вказівки на можливість такого повернення [1].

Одним із наочних прикладів неправильного тлумачення меж дії принципу диспозитивності як представниками сторони обвинувачення, так і самими слідчими суддями під час розгляду клопотання про застосування приводу є ухвала Печерського районного суду м. Києва від 03.02.2021 р. (справа № 757/4130/21-к). Так, слідчий звернувся з клопотанням про здійснення приводу. Разом із тим, до призначення розгляду клопотання слідчий звернувся із заявою про повернення вказаного клопотання для доопрацювання. У наведеній ситуації слідчий суддя правильно вказав, що кримінальним процесуальним законодавством не передбачено повернення такого клопотання. Однак потім ним помилково, на нашу думку, було застосовано положення ч. 6 ст. 9 та ч. 2 ст. 185 КПК, які у цьому разі не підлягають застосуванню [5]. Наведений висновок сформульовано з огляду на те, що аналогія права, передбачена ч. 6 ст. 9 КПК, не може бути застосована, оскільки у цьому разі законодавцем це питання врегульовано повною мірою, про що свідчить проведений нами раніше аналіз нормативних приписів, що регламентують порядок застосування заходів забезпечення кримінального провадження загалом і приводу зокрема. До того ж ст. 185 КПК, яка стосується клопотань про застосування запобіжних заходів, також не може бути використана під час розгляду вказаних клопотань.

Подібні помилки щодо надання дозволу на повернення клопотання про здійснення приводу на доопрацювання були допущені слідчими суддями також в: ухвалі Московського районного суду м. Харкова від 04.03.2021 р. (справа № 643/3827/21) [6], ухвалі Печерського районного суду м. Києва від 18.02.2021 р. (справа № 757/8632/21-к) [7] та в ухвалі Луцького міськрайонного суду Волинської області від 22.01.2021 р. (справа № 161/1160/21) [8], в якій, до речі, слідчий суддя навіть не навів жодного аргументу на користь прийнятого ним процесуального рішення, а лише послався на ст. ст. 369, 372 КПК щодо видів, форми та порядку ухвалення судових рішень.

У контексті вибраної тематики потребують дослідження межі застосування засади диспозитивності і при застосуванні запобіжних заходів. За загальним правилом, визначеним у ч. 4 ст. 176 КПК, запобіжні заходи застосовуються: під час досудового розслідування – слідчим суддею за клопотанням слідчого, погодженим із прокурором, або за клопотанням прокурора, а під час судового провадження – судом за клопотанням прокурора [1].

Однією з особливостей застосування запобіжних заходів є обов'язок суб'єктів з боку сторони обвинувачення щодо відкликання, зміни або доповнення клопотання про застосування запобіжного заходу, передбачений статтею 185 КПК. Проте варто звернути увагу на випадки застосування її нормативних положень. Так, обов'язок відкликати клопотання про застосування запобіжного заходу поклада-

ється виключно на прокурора та лише у випадку, якщо після подання клопотання про застосування запобіжного заходу йому стали відомі обставини, що виключають обґрунтовану підозру у вчиненні особою кримінального правопорушення. Обов'язок доповнення, зміни та заміни поданого клопотання має бути виконано слідчим, прокурором, якщо після подання клопотання про застосування запобіжного заходу їм стали відомі інші обставини, що можуть вплинути на вирішення судом питання про застосування запобіжного заходу [1]. *Виходячи з аналізу означених положень закону, можна зробити висновок про те, що у цьому разі йдеться про факти виявлення нових обставин, які впливають на вирішення питання про застосування запобіжних заходів, а не про певні недоліки у клопотанні про це.*

Порядок розгляду клопотань про застосування запобіжних заходів та, відповідно, особливості їх застосування регламентовані ст. ст. 193 і 194 КПК, у яких визначено, що слідчий суддя за результатами розгляду поданого ініціатором клопотання може прийняти одне з наведених рішень, про що постановляє відповідну ухвалу: 1) задовольнити клопотання у повному обсязі при доведенні необхідних обставин наданими стороною доказами (ч. 1 ст. 194), 2) відмовити у його задоволенні (ч. 2 ст. 194), 3) зобов'язати підозрюваного перебувати за кожною вимогою до суду або до іншого органу державної влади, визначеного слідчим суддею (ч. 3 ст. 194), 4) застосувати більш м'який запобіжний захід, ніж той, який зазначений у клопотанні, а також покласти на підозрюваного додаткові обов'язки, передбачені ч. ч. 5 і 6 ст. 194 (ч. 4 ст. 194 КПК) [1]. *Отже, винесення рішення про повернення клопотань про застосування запобіжних заходів з метою їх доопрацювання через наявність виявлених у них недоліків взагалі не передбачено законодавцем, тому питання про це не може бути порушено ані стороною обвинувачення, ані самим слідчим суддею. Таким чином, всі ці клопотання відносяться до другої класифікаційної групи, запропонованої нами на початку представленої роботи.*

Ілюстративним прикладом помилкового застосування на практиці цих положень у контексті тлумачення меж дії засади диспозитивності для суб'єктів сторони обвинувачення у кримінальному провадженні є ухвала Голосіївського районного суду м. Києва від 27.01.2021 р. (справа № 752/2754/21). За обставинами цього провадження спочатку слідчий звернувся з клопотанням про застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою, після чого ним було подано заяву про повернення клопотання для його доопрацювання. Слідчий суддя, керуючись ч. 1 ст. 26 КПК, дійшов висновку про те, що необхідно повернути вказане клопотання слідчому [9].

Такі самі висновки стосовно клопотань про застосування різних запобіжних заходів містяться в ухвалах слідчих суддів Луцького міськрайонного суду Волинської області від 05.01.2021 р. (справа № 161/77/21) [10], від 10.02.2021 р. (справа № 161/2519/21) [11], від 11.03.2021 р. (справа № 161/4495/21) [12]. Причому у цих судових рішеннях взагалі відсутнє будь-яке обґрунтування та мотивування, а викладено лише короткі обставини звернення слідчого із відповідним клопотанням, що є грубим порушенням вимог кримінального процесуального закону та ставить під сумнів їх правомірність.

Досліджуючи межі дії принципу диспозитивності у площині подання клопотань щодо отримання дозволу на проведення слідчих (розшукових) дій (далі – С(Р)Д), вважаємо за доцільне відзначити таке.

Так, сторона обвинувачення звертається до слідчого судді з клопотанням про надання дозволу на проведення окремих С(Р)Д, а саме обшуку (ч. 2 ст. 234 КПК), огляду житла чи іншого володіння особи (ч. 2 ст. 237 КПК), слідчого експерименту, що проводиться в житлі чи іншому володінні особи (ч. 5 ст. 240 КПК), а також для проведення

допиту свідка, потерпілого під час досудового розслідування в судовому засіданні (ч. 1 ст. 225 КПК) як винятку із засади безпосередності дослідження показань, речей і документів (що не є предметом наукового пошуку цього дослідження). У наведених процесуальних нормах можливість звернення вказаних вище суб'єктів із проханням повернути вже подані клопотання про надання дозволу на проведення зазначених С(Р)Д на доопрацювання (чи для усунення певних недоліків) прямо не передбачена, а отже, необхідно виходити з їх системного тлумачення. Враховуючи те, що розгляд слідчим суддею клопотань про надання дозволів на проведення огляду та слідчого експерименту у житлі чи іншому володінні особи здійснюється згідно з правилами КПК, передбаченими для обшуку житла чи іншого володіння особи (ч. 2 ст. 237, ч. 5 ст. 240 КПК) [1], то вимоги стосовно подання клопотань, їх розгляду та постановлення відповідної ухвали за його результатами є однаковими для цих трьох С(Р)Д, тому подальше дослідження має проводитися з урахуванням положень ч. ч. 3-6 ст. 234 та ст. 235 КПК [1].

Детальний аналіз вищезазначених норм дозволяє констатувати, що слідчий суддя може прийняти лише одне із двох різновидів процесуальних рішень: надати дозвіл на проведення С(Р)Д у житлі чи іншому володінні особи, про що постановляється відповідна ухвала (ст. 235 КПК), або відмовити у задоволенні клопотання про дозвіл на проведення С(Р)Д у житлі чи іншому володінні особи, про що також постановляється ухвала (ч. 6 ст. 234 КПК).

Таким чином, повернення клопотань щодо отримання дозволу на проведення вказаних слідчих (розшукових) дій не передбачено кримінальним процесуальним законом, тому питання про це не може бути предметом розгляду слідчого судді ані за власної ініціативи, ані з ініціативи представників сторони обвинувачення. Отже, всі ці клопотання відносяться до другої класифікаційної групи, запропонованої авторами в межах цієї статті.

Яскравим прикладом неправильного тлумачення цитованих норм є ухвала Печерського районного суду м. Києва від 16.02.2021 р. (справа № 757/8086/21-к). Так, до провадження слідчого судді надійшло клопотання про проведення огляду житла чи іншого володіння особи. До початку розгляду клопотання слідчим було подано заяву про повернення клопотання для доопрацювання. Розглядаючи це клопотання, слідчий суддя правильно зазначив, що кримінальним процесуальним законодавством не передбачено повернення клопотання за заявою слідчого/прокурора. Проте далі, посилаючись на п. 19 ч. 1 ст. 7, ч. 1 ст. 26, ч. 6 ст. 9 та ч. 2 ст. 185 КПК, він прийшов до переконання,

що клопотання підлягає поверненню прокурору, адже подання останнього є його правом [13]. *Вбачається, що у цьому разі посилання на аналогію права є помилковим, адже окреслені кримінальні процесуальні відносини чітко врегульовані наведеними вище положеннями КПК, тому у зверненні за аналогією до ч. 2 ст. 185 КПК немає потреби.* Висновки подібного характеру були зроблені і при винесенні ухвал: Печерського районного суду м. Києва від 10.02.2021 р. (справа № 757/6921/21-к) [14], Іванківського районного суду Київської області від 27.07.2020 р. (справа № 366/925/20) [15], Печерського районного суду м. Києва від 04.09.2020 р. (справа № 757/37880/20-к) [16].

Висновки. Вважаємо, що варто погодитися з тим, що диспозитивність проявляється у реалізації прав, а передбачені обов'язки інших учасників кримінального судочинства та процесуальна форма виступають гарантіями здійснення засади диспозитивності у кримінальному процесі [17]. Таким чином, суб'єктами диспозитивності є учасники кримінального процесу (у вузькому значенні цього терміну), а також свідок – щодо права відмовитися від давання показань щодо себе, членів своєї сім'ї та близьких родичів [18, с. 139].

Враховуючи вищевикладене, погоджуємося із позицією про те, що владні суб'єкти кримінального провадження не є і не можуть бути суб'єктами диспозитивності на стадії досудового розслідування. Слідчий, прокурор, дізнавач не мають суб'єктивних прав, вільно реалізуючи які, можна було стверджувати про реалізацію засади диспозитивності: вони мають службові, державно-владні повноваження, які являють собою одночасно і право, і обов'язок діяти певним чином. Однак обґрунтованість процесуальних рішень вимагає врахування при їх прийнятті низки факторів. Тому за наявності певних обставин ці суб'єкти отримують певного роду дискрецію¹ [18, с. 138–139].

Отже, прояв такої дискреції у разі реалізації стороною обвинувачення засади диспозитивності (зокрема, положень ч. 1 ст. 26 КПК) виражається у процесуальній самостійності її суб'єктів при прийнятті ними відповідних рішень у конкретному кримінальному провадженні, межею якої є процесуальна форма, чітко регламентована кримінальним процесуальним законом.

Тому немає потреби у розширенні меж застосування принципу диспозитивності представниками сторони обвинувачення під час отримання дозволу слідчого судді на застосування заходів забезпечення кримінального провадження, запобіжних заходів, а також під час надання дозволу на проведення слідчих (розшукових) дій у житлі чи іншому володінні особи.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012 р. № 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>.
2. Грошевий Ю.М. Система загальних засад кримінального провадження за новим Кримінальним процесуальним кодексом України. *Актуальні проблеми кримінального права, процесу та криміналістики* : матеріали IV міжнар. наук.-практ. конф., присвяченої 95-річчю з дня народження проф. М.В. Салтєвського (м. Одеса, 2 листопада 2012 року). С. 315–317.
3. Лобойко Л.М. Методи правового регулювання у кримінальному процесі України : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.09. Харків, 2007. 37 с.
4. Москаленко О.В. Принцип диспозитивності у кримінальному процесі України. *Збірник наукових праць Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди «ПРАВО»*. 2016. Вип. 24. С. 164–168.
5. Ухвала Печерського районного суду м. Києва від 03.02.2021 р. у справі № 757/4130/21-к. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/94957591>.
6. Ухвала Московського районного суду м. Харкова від 04.03.2021 р. у справі № 643/3827/21. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/95396289>.
7. Ухвала Печерського районного суду м. Києва від 18.02.2021 р. у справі № 757/8632/21-к. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/95268128>.
8. Ухвала Луцького міськрайонного суду Волинської області від 22.01.2021 р. у справі № 161/1160/21. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/94316096>.
9. Ухвала Голосіївського районного суду м. Києва від 27.01.2021р. у справі № 752/2754/21. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/94429657>.

¹ Дискреція – це вирішення службовою особою або державним органом будь-якого питання на власний розсуд. Владні суб'єкти кримінального судочинства на стадії досудового розслідування реалізують дискреційні повноваження, є носіями дискреційної влади, ознаками якої є наступні: 1) суб'єктом дискреційних повноважень є лише державний орган або його посадова особа; 2) метою їх діяльності є захист публічних інтересів; 3) підставою застосування цих повноважень є розсуд у межах, установлених законом; 4) самостійність реалізації дискреції (тобто відсутність необхідності узгодження дій про застосування розсуду з іншими суб'єктами) [19, с. 13].

10. Ухвала Луцького міськрайонного суду Волинської області від 05.01.2021 р. у справі № 161/77/21. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/94004458>.
11. Ухвала Луцького міськрайонного суду Волинської області від 10.02.2021 р. у справі № 161/2519/21. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/94794277>.
12. Ухвала Луцького міськрайонного суду Волинської області від 11.03.2021 р. у справі № 161/4495/21. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/95439939>.
13. Ухвала Печерського районного суду м. Києва від 16.02.2021 р. у справі № 757/8086/21-к. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/94991946>.
14. Ухвала Печерського районного суду м. Києва від 10.02.2021 р. у справі № 757/6921/21-к. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/94857881>.
15. Ухвала Іванківського районного суду Київської області від 27.07.2020 р. у справі № 366/925/20. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/90655483>.
16. Ухвала Печерського районного суду м. Києва від 04.09.2020 р. у справі № 757/37880/20-к. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/91798326>.
17. Герасимчук О. Структура принципу диспозитивності у кримінальному процесі. *Право України*. 2007. № 3. С. 128–131. URL: <http://eprints.oa.edu.ua/840/1/struktura.pdf>.
18. Волошина В.К. Реалізація принципу диспозитивності у стадії досудового розслідування. *Форум права*. 2011. № 3. С. 134–140.
19. Дерев'янкін С.Л. Публічність та диспозитивність у кримінальному судочинстві : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.09. Харків, 2005. 20 с.